

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**DN. DVRANDI|| à Sancto Portiano, in Senten=||tias
Theologicas Petri Lombardi|| Commentariorum libri||
quatuor.||**

Durandus <de Sancto Porciano>

Antverpiæ, 1567

Quæstio quarta. Vtrum iurame[n]tum promissorium factum sub conditione
inhonesta sit obligatorium.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72607](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72607)

nō tamen obligatur homo ad id faciendum, sed tenetur nō facere: vbi autē iuramentū est de minori bono quod si fiat est impeditiū maioris boni nō ligatur homo ad illud faciendum si vult tendere in maius bonū, si tamen nō vult tendere nec intendit, potest licitē minus bonū facere & ratione iuramenti tenetur, vt si aliquis iuret se ducturū in vxorem aliquā si vult intrare in religionē, non tenetur eam ducere, si tamen ducit eam, non peccat, & si nō intendit intrare religionem etiam tenetur eam ducere.

AD Primum argumen. dicendum q̄ iuramentū incautum per quod vouetur illud quod de se est illicitū, & iuramentū per quod impeditur maius bonum nō potest seruari sine detrimento salutis: non enim est solum in detrimento salutis actus quo promittitur illud quod dicitur esse contra salutē, sed omne illud quod est contra promotionē salutis, & sic est iuramentum de nō intrādo religionem, vel de nō seruando virginitatem.

AD secundum dicendū q̄ iuramentū quatenus est incautum solum ex culpa propria, quia factū est sine deliberatione digna, dummodo sit factū ex quacūq; deliberatione obligat iuramentū nisi natura rei promissū impediatur quatenus est illicita vel impeditiua maioris boni.

QVÆSTIO QVARTA.

Vtrum iuramentū promissorium factū sub conditione inhonestā sit obligatorium.

Thō. 2. 2. q. 84. ar. 7. ad 3.

Quarto queritur, vtrum iuramentum promissorium factum sub conditione inhonestā sit obligatorium: verbi gratia aliquis iurauit se peregrinaturum ad sanctum Iacobum si prosperetur in furto vel homicidio, queritur postquam furtum commisit vel homicidium vtrum teneatur peregrinari ad sanctum Iacobum? Et videtur quod sic: quia iuramentum quod potest impleri sine detrimento salutis est obligatorium, sed tale iuramentū est huiusmodi, ergo &c. Minor probatur, quia peregrinari ad sanctum Iacobum postquam aliquis furtum commisit, non est contra salutem nec contra promotionem salutis, imo est magis promotivum salutis.

Item illud quod de se est bonum, nec impeditur a sua bonitate dum impletur si sit promissum est soluendū, sed ire ad sanctum Iacobum de se est bonum si sit promissum sub conditione inhonestā: illa tamen conditio quando iam est impleta nō tollit bonitatem actus sequentis, quia iam transit malitia conditionis sicut & ipsa, ergo tale promissum est soluendum. Et confirmatur, quia canon dicit decima questione prima, capitulo secundo, q̄ ille qui doctur ecclesiam & fecit eam consecrari appositā conditio ne q̄ res ecclesie nō esset sub ordinatione episcopi teneatur reddere quod promissit: quia promissum fuit bonum licet conditio nō esset bona, nec illud q̄ est bonū vitiat per malam conditionem appositam.

Item inhonestā conditio habetur pro nō adiecta in legatis & matrimonio, vt habetur in institutione, de legatis, paragrapho vltimo, & extra de conditionibus appositis in matrimonio, cā. vlt. ergo eodem modo in proposito conditio inhonestā debet haberi pro nō adiecta, & valebit votum sicut ibi stat matrimonium vel legatum.

IN CONTRARIUM arguitur per Iudo. qui dicit, & habetur in cā. 22. quæst. 4. in malis promissis rescindit fidem, & in turpi voto muta decretum, sed votum conditione inhonestā est turpe, ergo est mutandū & non implendum.

RESPONSIO. Questio ista similem dubitationē habet in voto & in iuramento promissorio, & ideo in eius processu quicquid prædictorum exprimitur non est vis, quia quod de vno dicitur, de alio similiter debet intelligi. Circa questionē istam procedetur sic: quia primo ponetur quedam opinio quæ nō videtur vera, & secundo ponetur illud quod credo verius.

Quantum ad primum sciendum est q̄ quidam dicunt q̄ votum vel iuramentum promissorium factum ex motivo illicito quod est conditio inhonestā sicut in proposito questione, stante conditione est obligatorium & implendum, licet antequam conditio extet ille qui vouit vel iurauit debeat mutare propositum & velle conditionem non impleri, quia non impleta non tenetur ad votū,

quia non simpliciter vouit, sed sub conditione. Probat autem conclusionem principalem sic: promittens aliquid bonum & licitum sub conditione, illa conditione stante tenetur promissū implere, & sic est in proposito, quia promittitur peregrinatio quæ est de se bona & licita, & natura fieri ad honore dei, nec ad aliud promittitur: quia illa conditio inhonestā quæ apponitur nō cadit sub voto nec sub iuramento, quia nō promittitur, nec iuratur, quare &c.

Notandum tamen est (vt dicunt) q̄ implendo tale votum vel iuramentū est duo considerare, scilicet illud quod impletur & causam seu motiū quare impletur: modū in proposito illud quod impletur est bonum in se, causa autem vel motiū quare impletur, nō debet esse illa conditio inhonestā. s. quia furtum commisit vel adulteriū, vel homicidiū perpetravit, quia nullū tale obtinetur a Deo, eo q̄ Deus nō est author mali culpæ, sed solum debet impleri, quia obligauit se ad id quod de se est bonum & naturam fieri ad honorem dei, quantum conditio adiecta fuit inhonestā. Et per hoc respondet ad argumentū in oppositum dicentes, q̄ turpe votum est mutandum, quia si sit turpe ex eo q̄ promittitur nullo modo est implendum: vt si quis voueret se facturū adulteriū nullo modo deberet implere, si autē sit turpe ex conditione appositā tunc mutandum est, sic quod antequam conditio impletur, homo debet velle & dare operam quod non impletur. Et si impleta fuerit, nō debet complere votū ex illo motivo inhonesto: quia illud quod vouit est licitum & ordinabile ad honorem dei.

Ista autem responsio videtur implicare opposita & repugnātia sibi inuicem in hoc quod dicunt q̄ tale votū non est obligatorium non extante conditione, sed solum ea extante: & q̄ impleta conditione votum non est implendum ex illo motivo, scilicet quia conditio extitit, hæc enim duo non stant simul, vt videtur. Quod patet dupliciter. Primo, quia illud propter quod in nullo debet impleri votum nihil penitus facit ad hoc q̄ votū sit obligatorium, sed propter conditionem inhonestam quod extitit, nullo modo debet impleri votum, vt dicitur illi, ergo illa conditio extans nihil facit ad hoc quod votum esset obligatorium, cuius oppositū ipsi dicebant. Item refert facere peregrinationem & teneri ad eam faciendā ex præcedenti obligatione. Primum enim, s. facere gratis peregrinationem aliquam licitum est ei qui prius fecit tale votum sub conditione inhonestā, quia impleta conditione potest, si vult gratis vel ex nouo voto facere peregrinationem ad honorem dei, sed hoc non queritur, sed solum queritur vtrum ad eam faciendam teneatur ex obligatione præcedentis voti facti sub conditione inhonestā: & si tenetur (vt isti dicunt) impossibile est q̄ impleat votum nisi faciat peregrinationem ex malo motivo, scilicet quia prosperatus est in furto vel in aliquo tali. Quod patet, quia secundum istos tale votum non obligat nisi extante conditione, ergo non fit ex obligatione nisi quia conditio extitit: si ergo talis facit peregrinationem, quia obligatus est, sequitur q̄ faciat eam quia conditio extitit, videlicet quia prosperatus est in furto, ex cuius furri euentu tota obligatio surgit in promissione, & sic patet q̄ illa duo dicta non stant simul.

Nunc restat dicendum illud quod videtur verius de questione. Circa quod fient tria, quia probabitur primo q̄ nullum votum conditionatum, nulla etiam promissione conditionata est obligatoria, nisi stante conditione quantum est ex natura voti vel promissionis. Secundo ponetur quedam conditio de conditione appositā in promissione vel voto, & tertio respondetur ad questionem. Primum patet sic: promissio vel obligatio quæ totaliter confurgit ex mera voluntate promittentis non excedit limites voluntatis, sed votum & quæcūq; promissio merè voluntaria in obligatione confurgit totaliter ex mera voluntate promittentis, ergo non excedit limites voluntatis. Excederet autē si obligaret nō extante conditione, quia nō fuit voluntas promittentis se obligare nisi extante conditione, quare &c. Dico autē ex natura promissionis, quia in promissionibus, obligationibus, legatis, contractibus, quæ sunt hominis ad hominem iura possunt ponere vel

vel tollere obligationem in peccata delinquentis & in iudicium innocens, seu in fauorem status vel contractus: verbi gratia de conditione impossibili vel inhonesta que non est contra naturam matrimonii, que habetur pro non adiecta & stat matrimonium, vt extra de conditionibus appositis in matrimonio, capitulo vii. Et similiter in legatis conditio mala habetur pro non adiecta, vt allegatum est in arguendo. Sed hic occurrit vnum magni dubium circa matrimonium, quia secundum iura matrimonium est nullum vbi deficit consensus: si ergo volens contrahere matrimonium cum aliqua addit conditionem inhonestam, nec aliquo modo intendit consentire nisi conditione extante, tunc conditione non extante nullus est consensus, & si nullus est consensus, nullum est matrimonium. Qualiter ergo potuit per ius posituum determinari quod talis conditio haberetur pro non adiecta, & nihilominus quod stat ret matrimonium? Item conditio impossibilis adiecta secundum communem modum loquendi confuevit magis exprimeret dissentium quam consensus, sicut volens negare alicui quod petit dicit, dabo tibi quod petis, si celi tetigeris, in quo magis innuit suum dissentium ad dandum quam consensus: qualiter ergo contrahens cum aliqua conditione impossibili adiecta consentit, & si non consentit qualiter stabit vel valebit contractus matrimonii, ego non video. Et ideo petitoribus solutionem harum dubitationum dimitto, & sic patet primum.

10 Quantum ad secundum notandum est quod in questione proposita non est opus distinguendi inter votum simplex & votum conditionatum, quia termini questionis hoc excludunt, eo quod questio solum procedit de voto conditionato, nec est opus distinguendi de conditione honesta & inhonesta propter eandem causam, sed de conditione inhonesta distinguendum est, quia quod est contra naturam contractus, que dam vero non: sicut contra naturam matrimonii est quod aliqua sit vxor ad tempus & non semper, eo quod matrimonium est vinculum perpetuum viri & vxoris quandiu viuunt, furtum autem vel aliquid huiusmodi non est contra naturam matrimonii, & ideo contrahens cum aliqua sub conditione vel modo quod possit eam dimittere quando voluerit addit conditionem vel modum contra naturam matrimonii: qui autem contrahit cum aliqua sub conditione si futuro eius consentiat, addit conditionem inhonestam que tamen non est contra naturam matrimonii. Hoc autem generaliter est verum, quod conditio que est contra naturam contractus tollit contractum & facit ipsum esse nullum, quia includit oppositionem ad contractum. Conditio autem inhonesta que est contra naturam contractus promissionis vel obligationis potest esse inhonesta dupliciter: quia quandoque est inhonesta & illicita non solum in se, sed etiam in habitudine ad illud quod promittitur: verbi gratia, si quis dicit sic, promitto Deo quod si possum perpetrare adulterium vel homicidium, ego in gratiarum actionem faciam dici missam solemnem. Quandoque vero est inhonesta in se, sed non in habitudine ad promissum: vt si quis dicat sic, promitto Deo quod si contingat me peccare ieiunabo vt dimittatur mihi peccatum commissum.

11 His visis dicendum est quantum ad secundum de questione proposita, quod si conditio inhonesta adiecta voto sit contra naturam eius quod per votum promittitur, votum non est obligatorium quia, vt dictum fuit, conditio que est contra naturam promissionis vel contractus tollit obligationem propter oppositionem quam habet ad contractum: si autem conditio inhonesta non sit contra naturam contractus, si sit illicita & inhonesta non solum in se, sed in habitudine ad promissum, tunc votum non est obligatorium, si vero sit inhonesta & illicita in se & non in habitudine ad promissum, tunc extante conditione votum est obligatorium. Et hec duo patent duabus rationibus. Prima talis est: votum vel iuramentum non potest obligare ad aliquid illicitum, quia nec votum, nec iuramentum possunt esse vinculum iniquitatis, nec aliquis potest obligari ad id quod est contra bonos mores, sed vbi est conditio inhonesta & illicita in se & in habitudine ad id quod promittitur, tunc promissum est illicitum, quando autem conditio est inhonesta in se non tamen in habitudine ad illud quod promittitur, tunc promissum non est illicitum, ergo

in primo casu votum non est obligatorium, sed solum in secundo. Maior de se patet. Probatio minoris, quia actus quamuis de se sit bonus redditur tamen illicitus & vitiosus ex mala circumstantia ipsum informantem, si autem sit mala conditio, non tamen informat, propter eam non redditur actus vitiosus si alias de se sit bonus: verbi gratia dare elemosinam propter vanam gloriam est actus malus propter malam circumstantiam informantem, scilicet propter malum finem propter que fit, sed dare elemosinam supposito quod homo sit in peccato mortali non est malum, quia ista circumstantia est concomitans, sed non est informans actum, quia ex peccato mortali in quo est non mouetur ad dandum elemosinam vt amplius peccet, sed ex pietate. Quando autem circumstantia est mala in se & in ordine ad illud quod promittitur, tunc est mala & informat vt mala, si autem sit mala in se & ordo eius ad promissum non sit malus, tunc est solum mala in se, sed non informat actum: quia ordo eius ad actum est informatio actus, ergo in primo casu actus est illicitus non autem in secundo, & sic patet minor, sequitur ergo conclusio.

12 Secunda ratio talis est: nulla promissio obligat nisi ille cui fit promissio eam acceptet, quia obligatio cuiuslibet contractus promissionis dependet ex mutua voluntate, sicut habetur. ff. de verbo. obliga. & in pluribus aliis locis. Vbi autem est conditio illicita & ordo eius ad promissum illicitus certum est quod non acceptatur a Deo cui fit votum, Deus enim odit iniquitatem, vt habetur Iudith quinto capitulo, tale autem votum si sit conditionatum iniquum est, & ideo tale votum Deus non acceptat, sed potius detestatur, ergo tale votum non est obligatorium: si autem ordo conditionis inhonestus ad illud quod promittitur non sit malus non reddit promissum illicitum, nec inacceptabile a Deo in suo genere, & ideo manet obligatorium.

13 AD rationes in oppositum dicendum est quod votum factum sub conditione inhonesta in se & in ordine ad promissum non potest impleri sine detrimento salutis, quia id quod promissum est reddit illicitum ex circumstantia informantem in vouendo & soluendo: quia si quis soluat vt obligatus ex conditione, & conditio vt informat sit illicita oportet quod soluat ex motu illicito, sicut patet in proposita questione, si quis voueat se peregrinaturum ad sanctum Iacobum hoc motiuo vt prosperetur in furto, adulterio, vel homicidio, & hoc motiuum ponit sub conditione qua extante vult obligari & non alias, si faciat quod promissum est vt promissionis oportet quod faciat ex motiuo illicito, & istud est illicitum & contra salutem, & ideo non est faciendum.

14 Ad secundum dicendum per interemptionem minoris, quia vbi est conditio inhonesta in se & in habitudine ad promissum, quamuis promissum sit de se bonum, vitatur tamen per conditionem inhonestam informantem modo quo dictum est. Et cum dicitur quod ipsa tranfit & malicia eius antequam votum impleatur, non valet: quia dato quod tranferat in actu exteriori exercito, remanet tamen in voluntate si ex ea tanquam ex motiuo fiat actus sequens, sicut necesse est si solum ea extante votum sit obligatorium & ideo causat in actu malitiam mortalem.

15 Quod autem additur tertio loco quod conditio inhonesta habetur pro non adiecta in donationibus & in matrimonio, & in legatis, illud est contra opinionem primam que dicit quod conditio non extante votum non est obligatorium, nisi ipsi respondeant, sicut dictum est in corpore solutionis, scilicet quod ex natura voti vel promissionis nullum votum conditionatum est obligatorium nisi extante conditione, quamuis in contractibus qui sunt inter homines iura sua autoritate possint tollere vel ponere obligationem in fauorem ecclesie matrimonii & status, quamuis de matrimonio supra mota sint aliquae dubitationes, nos autem querimus de obligatione promissionis vel voti que fit Deo quantum ad ea que pertinent ad meram naturam promissionis, & ideo nihil ad propositum de his que iura inter homines voluntarie statuunt.

QUESTIO QUINTA.
Verum periurium sit peccatum mortale.

NN 5

Tbo.